

Sermo

lum regis assueri habuit gratiam et misericordiam coram eo su-
per omnes mulieres et posuit diadema regis in capite eius **h**es-
ter interpretatur eleuata. hoc optime cōuenit marie de qua be-
atus **iberonum** ait. **E**leuatur super choros angelorū vt possit spe-
ciem vultumq; videre saluatoris quem amauerat quem concu-
piscerat ex toto desiderio cordis. **I**ra hester regina beata virgo
maria ducta est in eius assumptione in cubiculū regis eterni.
In cubiculū vtiq; de quo ang⁹ alloquens mariā dicit. **T**u
in cubiculi regis beatitudine. tanq̃ gemmis et margaritis orna-
ta p̃sistis. **D**ucta vtiq; in hoc cubiculū quietis eterne regina ma-
ria gratiam regis assueri regis veri habet super omēs mulieres
.j. super omnes intelligentias angelicas. et omnes beatas aīās
vt sit in maria gratia super omnem gratiam omnium btōrū. **N**ā
reuera i capite eius rex regum diadema regis posuit. diadema
certe tam impreciabile. diadema tam delectabile. diadema tā
mirabile quod hoc omni lingue inenarrabile omni ingenio in-
scrutabile sit. **S**ic ergo charissimi vīdētis quanta gratia dono-
rum. quanta gratia labiorū. quanta grā p̃uilegioz. quāta gra-
tia p̃mioz affluentissima sit maria. **R**ogemus ergo ip̃ā
tantarum gratiarū inuentricē. vt et nos faciat inuenire gratiam
apud deum. per dominū nostrū ihesum chr̃m filium suū. qui
cum patre et spiritu sancto viuit et regnat deus per omnia secu-
la seculorū Amen.

Sermo septimus.

De maria grā plena.

Pon sufficit angelo grām marie simpliciter
commendare. sed etiam plenitudinem eius voluit
signanter insinuare cū dicit gratia plena. **H**
O vere plena et plene plena. **A**d huc certe nō
dixerat gabriel. **E**cce concipies in utero etc.
Ad huc etiam non dixerat spūs sanctus superueniet in te. etc.
Si ergo ante superuentionem spūs sci. ante receptionem filij

septimus

dei plena fuit maria. quantomagis post. propter hoc bene de eius plenitudine dixit beatus august. Hec mulier beatissima ab angelo salutata spū scō repleta. plenitudie deitatis afflata. hoc domino canticum laudis decantauit. Magnificat aīā mea. zc.

B Bene ergo plena dicitur maria. Plena inquam illuminatione sapientie. plena inundatione gratie. plena possessione bone vite. plena vnctione mie. plena fecundatōe plis. plenā perfectione ecclesie. plenā respiratione odorifere fame. plenā resultatione diuine glorie. plena iam fructiōe eterne leticie. Has nouem plenitudines consideremus in maria. quia nouem ordinū angeloz plenitudines supat in gloria.

A Primo ergo consideremus charissimi q̄ plena ē maria illuminatione sapientie z intellectu. Unde ipsa bñ per lūnam plenam significari potest. de qua dicitur prouerbiorū septimo. Non est vir in domo sua abiit via longissima. sacculū pecunie secum tulit in die plene lune reuersurus. Dic est vir ille de quo dicitur iberemie xxxi. Creauit dñs nouū sup terram mulier circūdabit virum. Mulier maria mulier utiqz sexu. nō corruptione. Virum virtutum dñm nr̄m circūdedit in vtero suo. circūdedit habitu nr̄o. Dic vir si tamen vt ait iosephus virum eum appellari fas est. tres domos habz. Imperatore enim maiestatis est in palacio habere tres mansiones. videlicet consistorium cenaculum cubiculum. Consistorium est dom⁹ cārū. cenaculū ciboz. cubiculū q̄etis. Sic ipator noster qui ipat v̄tis z mari habet domuz cārū mundum. habet domū ciboz. modo ecclesiam. olim synagogam. habet domū quietis rōnalem aīāz. Sed heu vir iste dominus virtutum a domo mūdi. a domo synagoge. a domo anime peccatricis valde fuit elongatus. qz longe a peccatorib⁹ salus. Vir ergo iste in domo sua non fuit qñ per iberemiam conquerendo dixit. Reliqui domū meā. dimisi hereditatem meam. Sacculum pecunie secū tulit. quia thesauruz misericordie z gratie sue a mundo abscondit. Sed certe vir iste in die plene lune iam reuersus est.

O Illius inquam lune de qua dī canticorum vi. Pul

Sermo

ebra vt luna. Luna ergo est maria. luna plena maria plena. **L**u-
ne plene maria bene comparata est. que lūie sapientie et verita-
tis a sole eterno plene illuminata est. **I**n maria bñ interpretat̃
illuminata vel illuminatrix. Ipsa nāq; luna et lucerna nrā illūi-
nata fuit a deo et illuminatrix fuit mundo. iuxta illud ppheticū
Quoniam tu illūias lucernam meā dñe. deus me⁹ illūia tene-
bras meas. **I**n huius lune plenitudine vir reuersus est in domū
suam. chr̃s p carnem venit in mūdū. o vere mirabilē hui⁹ lune
plenitudinē. **E**cce si maria plena fuit lūie sapie. qđ a sole eterno
recepit priusq; ipm̃ conceperit. quāto plenior fuit dū hūc solē tā
mirabilē pcepit. et tā totaliter in se recepit. **E**t iō bñ plenitudinē
sapie marie b. bern. p̃mendās ait. **E**xtruxit at̃ in maria sibi do-
mū sapiā celestis que a deo mētē ei⁹ repleuit. vt de pleitudine
mētis eius secūdaretur. et caro ac vgo singulari grā eadē ipām
sapiām carne tectam pareret. quā prius mēte pura cōcepat. **S**
Scđo p̃siderem⁹ qđ plena est maria inūdatione grē in affcū. tā-
ta nempe inūdatio. tanta pfunditas et magnitudo grē in maria
fuit. vt ipsa bene mare plenū dici possit. iuxta illud parabolariū
xvi. **T**onet mare et plenitudo eius. **S**icut enim in mari aquarū
sic in maria sūt p̃gregationes grāz. **N**ñ scriptū est. **C**ongrega-
tiones aquarū appellauit maria. **D**icit̃ quoz eccl̃as. primo. **O**ia
flūia intrāt mare. oīā flūia sunt om̃ia grārum dona que intraue-
runt in mariam. iuxta illud eccl̃. xxiij. in me omnis grā vie et ve-
ritatis. in me omnis spes vite et vtutis. **Q**uā plenuz sit hoc ma-
re. qđ plena gratia sit maria beatus hieronimus aperit dicens.
Bene plena. quia ceteris per partes prestatur. marie simul se
totam infudit plenitudo gratie. **H**oc ergo plenū ma-
re audiam⁹ contra vicia tonare. tonet ergo mare et plenitudo ei⁹
tonet plenū mare. tonet pleā maria. tonet g̃ contra luxuriā cas-
tiram opponendo et dicat. **Q**uomodo fiet istud qm̃ virū non
cognosco. tonet etiā contra superbā. hūilia sentiendo et dicat.
Ecce ancilla dñi. et c. tonet quoq; p̃tra ingratitudinē grās agē-
do et dicat. **M**agnificat aiā mea dñm. **D**e plenitudine hui⁹ ma-
ris similiter in psalmo dicitur. **M**oueat mare et plenitudo eius
Moueat maria certe suspiriis et castigatiōib⁹ moueat lacri

Septimus

mis et orōnibus. **N**oneat elemosinis et alijs veneratōib⁹. **N**o-
neatur inq̃ plene vr aliquid de sua plenitudine nobis effūdat.
Attēdam⁹ quid de hac b. bern. loquit⁹. **A**ir nāq; Sicut vas li-
quore plenū si quō moueatur o facili submergit et effūdit liquo-
rem. sic btā vgo si moueatur pcib⁹ effundit grām in nobis. **O**
Tercio p̃siderem⁹ q̃ plena est maria possessionib⁹ bone vite in
effcū. De hac plenitudine vere possumus dicere **D**ñi est ter. et
ple. eius. **P**er terrā bñ scatur maria de q̃ sic legitur in ysaya. **A**
periatur terra et germinet saluatorem. **Q**uid terra hūili⁹ quid
terra vtilius? **T**errā omēs sub pedibus habem⁹. et de terra os
vitā fouemus. **I**n ei victuz et vest itū panē et vinū lanā et linū et
hui⁹ vite neciaria nisi de terra habem⁹? **Q**uid ergo vtili⁹ qd hu-
milis terra? **S**ilr quid hūili⁹ quid vtilius maria? ipā vniq;
hūilitate sua omniū est infima. ipā plenitudine sua oib⁹ est vtili-
ssiā. **N**ire nāq; spūalis neciaria habē de plenissiā terra ma-
ria. et ideo bñ b. bern. ait. **A**liius intuemī quāto deuotionis af-
fectu a nobis voluit honorari mariā. qui toti⁹ boni plenitudinē
posuit in mariā vr p̃inde si quid fidei si quid spei in nobis est. si
quid grē. si quid salutis ab ea nouerim⁹ redū dare. **S**ed a quo et
cuius est tanta terre plenitudo audi. **D**ñi est ter. et ple. ei⁹. **E**t
iterū in psalmo. **D**eus est orbis terre et plenitudo eius. plenu-
do terre consistit in fructib⁹ et in diuersis possessionib⁹ terre. iux-
ta illud psalmiste. **I**mpleta est terra possessione tua. **F**ruct⁹ aut
et possessiones plenissime terre marie plenissime sūt opera mo-
res exempla et merita diuersa scissime vite marie. **I**n talib⁹
eniz possessionibus eam deus respexit talibus eam bonis imple-
uit. **I**n ecclās. in. **D**eus in terrā respexit et impleuit eā bonis su-
is. De hac vite eius plenitudine hieronim⁹ faciens mētionē in-
quit. **T**alibus decebat vginem oppignerari muneribus. vr esset
gratia plena. que debet celis glām. terris deum. pacēq; refudit
fidem gentibus. sinem vicijs. vite ordinem more disciplinam.
Quarto p̃siderem⁹ charissimi q̃ maria plena est vinctioē mē-
sericordie. plena oleo pietatis. **I**n ipsa signata est quarto regl.
quarto. p̃ illam mulierē cui clauso ostio domus sue omnia vasa

intus congregata facta sunt miraculose oleo plena. scdm qd beatus
zeus ei predixerat. .iiij. regum. .iiij. dicens. **C**um plena fuerint
tolles &c. **M**ulier ista est maria que etiā a filio suo mulier ap-
pellata est. iohannis xix. **M**ulier ecce filius tuus **Q**uius mu-
lieris vasa sunt affectus & effectus. desideria et bñticia que oīa
oleo misericordie plena sunt in maria. **U**nde de hoc oleo bene
beatus bernardus ait **N**ec miruz o domina si tam copiose mi-
sericordie oleo cordis tui pfusum est sanctuarium. cū illō inesti-
mabile op^o mie quod predestinavit deus añ secula in redempti-
onem nrām primū sit in te a mūdi artifice fabricatū. **D**icamus
ergo charissimi dicamus marie **D**ate nobis de oleo vestro. pe-
tamus oleum misericordie eius in mūdo ne frustra petamus in iudi-
cio. **Q**uod autem domus in qua vasa replebantur clausa fuit/
hoc optime marie convenit de cuius clausura ezechiel ait **P**or-
ta hec clausa erit & non aperiatur. & vir non transiet p eam. por-
ta marie clausa fuit sera v̄ginali. & non est apta more naturali.
Vir non transibit per eam coitu carnali. quia domin^o deus is-
rahel ingressus & egressus est per eam conceptione & natiuita-
te singulari **S**z certe qd ad multiplicationem olei vasa etiā vici-
norū non pauca collecta fuerint. iō quoqz per vasa illa oēs fca-
ri possunt qui plenitudinis marie misericordie picipes sunt. **Q**ui
āt sunt illi beatus bernardus declaravit dicens **M**aria omni-
bus sinuz misericordie sue aperuit. vt de plenitudine eius acci-
pian vniversi. captiuus redemptionem. eger curatione m. tris-
tis consolationem. pccōr veniā. iust^o grām. āgeli leticiā. deniqz
tota trinitas gloriā. filii persona carnis huāne sbām **U**
Quinto kñi consideremus qd plena ē maria secūdatioē prolis
diuine. de plenitudine ista intelligere possum^o illud ysa. vi. **A**li-
di dñm sedētem sup solium excelsum & eleuatū & plena erat do-
mus a maiestate eius **D**omus ista in cuius solio dñs sedit bea-
ta est v̄go in cuius mentis solio dñs requieuit. **O** vere beatissi-
muz. o vere stabilissimū solium. sicut dicitur tercio regū viii. fir-
missimum solium tuum in eternuz **H**oc solium excelsum ē intel-
lectu. eleuatū in affectu **E**xcelsum quoqz est super homines

Septimus

elevatum super omnes angelos. **E**xcelsum insuper est in grā.
elevatū in glā. **I**n solio ergo marie. in solio inquā mentis eius
dominus sedebat. et domus corporis eius maiestate verbi icar
nari plena erat. **D**e hac ineffabili plenitudine beatus ambrosi
us ait. **B**ene sola gratia plena dicitur. que sola gratiā quā nul
la altera meruerat consecuta est. ut gratie repleretur auctore.
Overe felix. domus tam felici fecunditate plena. **A**it nāq; be
atus bernardus. **B**ene gratia plena que et virginitatis gratiaz
tenuit et insuper fecunditatis gloriam acquisivit. **D**ominus er
go in solio mentis marie sedit per gratiam. et domum corporis
eius implevit maiestate sua per assumptam naturam. **I**n ter
cio regum octavo dicitur. **I**mpleverat gloria domini domum
dñi. tūc ait salomon. dixit dñs ut habitaret in nebula. **D**om⁹ er
go dñi maria impleta est gloria diuine maiestatis p nebulam as
sumpte a deo humanitatis. **I**llam dico nebulam de qua dicit
ecclās. xliij. **M**edicina omnium in festinatione nebule. **E**t iterū
ecclās. l. **Q**uasi stella matutina in medio nebule etc. **N**ā quasi
stella matutina in nebula est verbum in carne assum pra
Sexto consideremus charissimi quomō maria fuit plena pfect
tione vniuersalis ecclesie. **D**iuersas enim et mirificas pfectōes et
gratias in diuersis sanctis suis habuit et habet ecclā. in quarum
plenitudine videtur detenta fuisse maria. ut vere dicere possit
illud ecclās. xxiiij. **I**n plenitudine scōrum detentio mea. **Q**ua
si dicat. **E**go per totam vitam meam detenta fui et occupata in
plenitudine scōrum acquirenda et conseruanda et opere manci
panda. **R**euera enim in plenitudine scōrum marie detentio fu
it. dum in mirifica perfectione sua plenitudo perfectionis scōz
sibi non defuit sicut beatus bernardus declarat cum ait. **P**e
rito in plenitudine scōrum detentio eius. **C**ui non defuit fides
patriarcharū. spūs prophetarum. zelus apostolorū. constantia
martirum. sobrietas confessorum. castitas vginū. secūditas cō
iugatarum. ymmo nec puritas angelorū. **Q**uis enim nō miret
scōzū tantā bonoz plenitudinem videns in maria. **S**criptū est
ecclās. xxiiij. **I**n plenitudine scā ammirabitur. **A**d huc certe in
plenitudine scōzū. nō in plenitudine ipioz detentio marie est. qā

Secundo

apud eos qui pleni sunt scitate non apud eos qui pleni sunt iniquitate maria libenter est. **N** Ipsa quoque non solum in plenitudine sanctorum detinetur. sed etiam in plenitudine sanctorum detinet. ne eorum plenitudo minuat. detinet nimirum virtutes ne fugiant. detinet merita ne pereant. detinet deones ne noceant. detinet filium ne peccatores percutiat. **N**am maria non erat. qui sic dominum detinere auderet. teste ysa. qui dicit lxiii. **N**on est qui inuocet nomen tuum qui surgat et teneat te. **O** **S**eptimo consideremus quoniam plena sit maria respiratione odorifere fame. Sicut enim ager plenus odoriferarum seminum odoribus. sic maria plena est odorifere fame sue inspirationibus. De hac plenitudine accipiamus quod legitur gen. xxviii. **E**cce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus. Ager iste est maria in qua angelorum est thesaurus. immo totus dei patris thesaurus absconditus est. Felix qui vendit omnia que habet et emit agrum illum. Huius agri pleni plenus odor est plena marie fama plenus honor. de hoc beatus iheronimus ait. quia multis erat repleta virtutum odoribus manens ex ea fragrabat suauissimus odor etiam spiritibus angelicis. **P** De isto odore ipsa sancte gloriando dicere potest. Sicut cynamomum et balsamum aromatizans odorem dedi quasi mirra electa dedi suauitatem odoris. Odor marie fuit sicut cynamomum exterius in cortice conuersationis. sicut balsamum interius in vinctione deuotionis. sicut mirra inferius in amaritudine castigationis. Fuit quoque odor marie sicut cynamomum in actione. sicut balsamum in contemplatione sicut mirra in passione. **O** vere diues et nimis diues ager. qui preter alia aromata tam plenus fuit odorifero spiritus sancti balsamo. ut bene de illo verbo spiritus sanctus superueniet in te bernardus loquens dicat. Preciosum illud balsamum tanta tibi copia tantaque plenitudine influxit. ut copiosissime effluat ubicumque. **E** Bene ergo dicere potuit. Deus pater. **E**cce odor filii mei sicut odor agri pleni. cui benedixit dominus. **E**cce odor et fama filii mei ex honore et fama plene matris sue est. **U**nde beatus hieronimus ait. honor maternus eius est. qui ex ea natus est. **Q**

Octauo consideremus charissimi quō plena est maria resulta-
 tione siue repñtatione siue expressione diuie glē. iuxta illd eccl.
 l. xii. Glā dñi plenū est opus ei⁹. Opus dñi anthonomatice op⁹
 dñi mirabile est maria de qua dicit ecclās. xliii. Nas admirabile.
 opus excelsi. Vere opus est mirabile qz nusq̄ inuenitur simile.
Unde iij. reg. x. dicitur Non est factum opus tale in vniuersis
 regnis. non vtiqz in regno celestium. non in regno terrestriū. n̄
 in regno infernoꝝ. quia nullū tale opus in celo. nullum tale op⁹
 in mundo. nullū tale opus in limbo fuit. Hoc opus plenū est do-
 minica gloria. que super omnem puram creaturā resultat. z relu-
 cet plenissime in maria. Nam preter assumptā a vbo naturam
 nullum est opus nulla est creatura in qua tanta diuie glorie ma-
 teria relucent sicut in maria. Glām enim de restauratione scāz
 in celo. gloriā de redemptione factā in mundo. gloriā de libe-
 ratione factam in inferno. habet dominus per mariam habet p
 plenitudinem marie. Et ideo bene ait ancelmus sic Tur soluz
 loquar dñā bñficiis tuis plenū esse mūdum. inferna penetrant.
 celos supant. p plenitudinē enim glē tue. z que in inferno erant
 se letantur liberata. z que supra mundum sunt se gaudēt restau-
 rata. Plenū est ergo gloria dñi opus eius maria. quia sicut dicit
 ysaie sexto. Plena est ergo omnis terra gloria eius. plena vti
qz est omnis terra. plena est tota maria relucēte in se plenissimē
 diuina gloria. Merito autem omnib⁹ predictis gratiis plenissi-
ma dicitur que omnibus non ingratissimā creditur. sicut bñs
 bernardus oñdit qui de hoc verbo. Que grā plena loquens sic
ait. Bene gratia plena quia deo et angelis z hominibus grata
 hominibus per fecūditatem. angelis p uirginitatem. deo p bñli-
 tatem. **S** Nono consideremus kñi quomō plena
sit maria fructione leticie eterne. Quis enim nesciat eam ab illis
 n̄ exclusam quibus filius ei⁹ dixit. iohannis decimosexto. Pe-
tite et accipietis vt gaudium vestrum sit plenum. Si ergo om-
 nium apostolorum ymmo omnium cū dño regnantium gaudiū
 est pleni⁹ quantomagis gaudiū matris dei est plenissime ple-
 num. De hac plenitudine iheronimus inquit. Plena siquidez
gratia. plena deo. plena virtutibus. Non potest non possi-

Sermo

dere pleniter gloriam claritatis eterne: **Q**uid mirum si leticia
et gloriam plenam. et super plenam habet in celo que gratiam ple-
nam et super plenam habuit in exilio. **Q**uid certe mirum si ta-
in celo quam in mundo eius plenitudo supra omnem creaturam sit:
de cuius plenitudine omnis creatura virescit. **U**nde et angelus
ait. o femina plena et super plena gratia. de cuius plenitudine
exundantia resperfa sic virescit omnis creatura. **E**rgo
charissimi videtis in maria plenitudinem sapientie illuminati-
uam. plenitudinem gratie inundatiuam. plenitudinem vite fruc-
tificatiuam. plenitudinem misericordie subuentiuam. plenitudinem proli-
pie fecundatiuam. plenitudinem ecclesie perfectiuam. plenitudi-
nem fame bone respersiuam. plenitudinem glorie diuine expres-
siuam. plenitudinem eterne leticie supergressiuam. **M**aria ergo
plenissima uirgo maria nos tam inanes. tam vacuos sic participes
plenitudinis tue facias. ut tandem ad eternam plenitudinem per-
tingere valeamus. **P**er deum. nos. iesum christum filium tuum. qui
cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus per omnia secula seculorum
A AD E N

Sermo octauus.

De maria gratia plena dominus tecum

Osten- sum est supra quomodo maria ppter purissimam vite innocentiam merito p aue salutatur. **I**tem ostensum est quod ppter pietatem suam viscerocissimam merito maria vocatur. **O**stensum quoque est quod propter copiosissimam gratie affluentiam merito gratia plena com- memoratur. **O**stendendum nunc est quomodo ppter speciosissi- mam dei presentiam merito dominus fore secum insinuat. **D**o- minus tecum. o magne gabriel magnus est quod de magno do- mino magne marie annuncias. **M**agnus est quod ei dicis. dominus